

Een tussentijdse evaluatie van het proces van
burgerbegroting Lootuinen, Coevorden

1 Vooraf

Dit is een evaluatieve beschouwing op het proces van Burgerbegroting in Lootuinen, Coevorden. Het neemt niet het gehele proces van de burgerbegroting mee, omdat het een proces is met werk en effecten van jaren. De focus ligt op de organisatie van het zogenaamde democratische proces. Het open proces waarin bewoners, gemeente en andere partijen samen komen tot democratische keuzes voor Lootuinen. Minstens zo belangrijk is het vervolg: de uitvoering van de plannen, en vooral de wijze van uitvoering van de plannen. Gebeurt dat net zo democratisch als het gehele afwegingsproces? Dat proces is nu gaande, daarover wellicht later meer.

Dit is een beschouwende evaluatie. Dus wat is er gebeurd, wat vinden we er van, wat kunnen we er van leren? In tien hoofdstukken komt het voorbij. Als je alles wilt over slaan, begin dan bij hoofdstuk 10, dat is de puntsgewijze samenvatting van deze evaluatie in een halve pagina. De evaluatie begint bij hoofdstuk 1 met een vooraf, leeswijzer en inhoudsopgave, hoofdstuk 2 gaat over de aftrap met het besluit tot de Burgerbegroting Lootuinen en evaluatieafspraken. Hoofdstuk 3 geeft aan wat we evalueren. In hoofdstuk 4 staat de korte voorgeschiedenis van de Burgerbegroting Lootuinen. Hoofdstuk 5 benoemt de Werkgroep Burgerbegroting, en in hoofdstuk 6 gaat het over het proces in stappen van de Burgerbegroting. Hoofdstuk 7 kijkt naar de doelen die bij de start aan de Burgerbegroting Lootuinen zijn verbonden. In hoofdstuk 8 staat een resume van wat de evaluator de meest werkzame stofjes vindt. En in hoofdstuk 9 staan aanbevelingen voor de komende jaar. Hoofdstuk 10, dat wist u al: de samenvatting. En dan toch nog één hoofdstuk 11 met de toekomstige leerpunten.

Joop Hofman (Rode Wouw)
Expert burgerbegroting

Deventer, september 2024

1	Vooraf	2
2	De Aftrap	3
	2.1 Gemeenteraad besluit	3
	2.2 Evaluatieafspraken	4
3	Wat brengen we met deze evaluatie in beeld	5
4	Geschiedenis	6
5	Werkgroep Burgerbegroting Lootuinen	7
6	De burgerbegroting in de wijk	8
	6.1 De stappen van het proces van burgerbegroting in de wijk	8
	6.2 Wat vinden we er van	10
	6.3 De introductie	10
	6.4 Bereik en meedoen	11
	6.5 Het gaat om de plannen	12
	6.6 De Werkgroep	13
7	De doelen	14
	7.1 Vijf doelen	14
	7.2 Initiatieven van bewoners	14
	7.3 Gemeente als ondersteuner	14
	7.4 Binding	15
	7.5 Wijkverfraaiing	15
	7.6 Verbreding Burgerbegroting/participatie	15
8	Wat werkt	16
9	Aanbevelingen	17
	9.1 Drie vervolgwegen	17
	9.2 Lootuinen	17
	9.3 Andere gebieden	18
	9.4 Doorgroei naar burgerbegroting	18
10	Samenvatting	19
11	Leerpunten	19

2 Aftrap

2.1 De gemeenteraad besluit

Op 20 juni 2023 besliste de raad van Coevorden, unaniem, tot het starten van een burgerbegroting in de wijk Lootuinen. Een proces waarbij diverse raadsfracties een brede reeks van argumenten aanhaalde.

Behalve de argumenten in het raadsbesluit waren dat ook de volgende overwegingen (Raadscommissie 6 juni 2023): *"heel mooi initiatief, zorg dat het geen eendagsvlieg wordt en denk nu al na over vervolgbeleid"* (BBC 2014), *"we hebben in onze gemeente meer dorpen en wijken die interesse hebben getoond in de burgerbegroting. Misschien kunnen we in de toekomst daar*

verder naar kijken" (PPC), *"inwoners beslissen zelf hoe het gemeentelijk budget wordt ingezet doordat inwoners direct invloed hebben, hierdoor wordt participatie vergroot. 1,5 jaar pilot is een model waar het leerproces centraal staat"* (PAC), *"sympathiek voorstel. Hoe bereiken we een breder publiek, doelgroepen die traditioneel niet zo vaak gehoord worden. We leven in een samenleving waarin burenhun burenen niet of nauwelijks kennen en ook hebben velen hun vertrouwen in de overheid verloren. Het idee van een burgerbegroting vinden wij hierom een goed idee, op deze manier krijgen inwoners nog meer het gevoel gehoord te zijn door de gemeente het geeft hen een stem."* (CDA), *"..... geweldig initiatief. Wij kunnen ons zeker vinden in het vergroten van het verantwoordelijkheidsgevoel van de burgers voor de besteding van publieke middelen wanneer bewoners zelf de mogelijkheid krijgen budgetten toe te wijzen aan wat zij belangrijk vinden in hun wijk of dorp. Het is een enorme winst om zo de kloof*

tussen overheid en burger te verkleinen, belangrijk is dan wel dat de gemeente uitstraalt dat zij een idee wil ondersteunen en faciliteren." (VVD), *"We willen graag dat dit een succesvol project wordt in de wijk, misschien hebben we wel meer nodig dan 1,5 jaar"* (PvdA). Een breed spectrum waarbij vooral opvalt dat de raad dit proces ziet als een vorm van lokale democratische vernieuwing waarbij burgerparticipatie en overheidsparticipatie hand in hand lopen. En waarbij het werken aan de relatie lokale overheid en actieve burgers de toets der dingen wordt.

Dit werd ook zichtbaar in de wens van de raad om te evalueren op het proces: *"We evalueren op het proces en niet op het resultaat."* Daarmee wordt bedoeld het proces van wijkdemocratie, het proces van samenwerken tussen buurt en gemeente en mogelijk andere partijen.

Dit proces van wijkdemocratie kent twee invalshoeken:

- 1 het meer technische proces van stappen maken. Dus hoe kom je van ideeën tot gedragen eindkeuzes en uiteindelijk uitvoering,
- 2 het open proces van samenwerken van gemeente en wijk.

Voor de evaluatie is dan ook, in oorsprong, gekozen voor een model van permanente interne evaluatie met bewoners en professionals uit de deelnemende partijen. Waarbij de deelnemers zelf de voortgang en de nieuwe vormen van samenwerking op waarde zetten (=evalueren). Bedoeld om al tijdens de rit te leren en bij te kunnen stellen, mocht dat nodig zijn.

Deze vorm van evalueren is niet gelukt, verderop zullen we er op terugkomen. Om toch het proces te kunnen evalueren is door de Werkgroep Burgerbegroting Lootuinen gekozen voor de optie van een externe evaluatie. Als extern deskundige burgerbegroting stelt Joop Hofman van Rode Wouw deze evaluatie op, inhoudelijk en beschouwend. Helemaal extern is hij niet omdat hij vanaf juli 2023 heeft meegelopen en bijna alle bijeenkomsten van de Werkgroep Burgerbegroting Lootuinen en de buurtbijeenkomsten het afgelopen jaar heeft bijgewoond. Wel kijkt hij met externe ogen naar het proces burgerbegroting in Lootuinen, mede gebaseerd op eerdere invoeringen burgerbegroting in Nederland en België, waar hij een rol in heeft gespeeld.

2.1 Evaluatieafspraken

In de zomer van 2023 is tussen Rode Wouw en de gemeente Coevorden afgesproken om de evaluatie te doen in de vorm van drie werkplaatsen. Dat wil zeggen op drie momenten gedurende het proces een Werkplaats Burgerbegroting te doen met alle partijen. Omdat het leren centraal staat in deze burgerbegroting is het ook van belang om de evaluatie een reflectief karakter mee te geven voor alle betrokken, en nog te betrekken partijen. Dus leren nu al inbakken in de aanpak. En niet wachten tot het eind en dan een papieren stuk produceren.

Doelen van deze evaluatie zijn (uit opdracht aan Rode Wouw):

*"- de ontwikkeling burgerbegroting Lootuinen waarden vanuit ieders eigen perspectief en tegelijk ook een gezamenlijk perspectief zichtbaar maken,
- in beeld brengen de toegevoegde waarde voor een vervolg. Inclusief vanuit de praktijk Lootuinen vaststellen van versnellers en afremmers,
- benoemen/waarden burgerbegroting Lootuinen tav de achterliggende ambitie: het democratisch samenspel inwoners-gemeente versterken,*

- en indirect is de werkwijze een organisatiedoel; nml lerend ontwikkelen van projecten.

Voor deze waarderende werkplaatsen is deelname van alle betrokken partijen voorwaardelijk." Verder wordt bij de voorwaarden gesteld: "Wij (Rode Wouw-red.) vragen van de gemeente Coevorden actieve inzet tot deelname van medewerkers van de gemeente Coevorden die

te maken hebben met de burgerbegroting Lootuinen. Zowel uitvoerend als strategisch, zowel in het nu als gericht op toekomstige ontwikkelingen van de burgerbegroting. Deelname van politiek en bestuur.

We vragen ook ondersteunende hulp bij het uitnodigen van andere partijen dan de gemeente, dus bewoners en andere professionele partijen die werken in de wijk.

En we vragen fysieke ruimte om de werkplaatsen te organiseren."

Gedurende het proces werd duidelijk dat de gemeente haar afspraken met betrekking tot inzet van medewerkers en bestuurders/politiek niet na kon komen. En daarmee verviel ook de bodem onder de evaluatievorm. Omdat het proces van de burgerbegroting in de wijk vol op stoom was, kon er ook niet gewacht worden op een toekomstig moment van meer personele inzet. Omdat de Werkgroep na anderhalf jaar wel de opbrengsten van het proces van burgerbegroting zichtbaar wilden maken is er gekozen voor een andere evaluatie vorm: achteraf en niet tijdens het proces, vanuit één perspectief (een extern deskundige) en niet een collectief beeld, vanaf de zijlijn en niet van binnenuit vanuit alle deelnemende partijen

Het moment van evalueren van een permanent proces is altijd arbitrair, toch is dit moment -najaar 2024- een logisch moment. Omdat het afwegingsproces in de wijk is afgerond en de gekozen drie bewonersinitiatieven vanaf nu de kans krijgen zich te ontwikkelen. Allemaal in hun eigen ritme en tempo.

Verder is het van belang om al te werken aan de voortgang van burgerbegroting. Zoals ook door een aantal raadsleden gezegd: "het moet geen eendagsvlieg worden", dus is een evaluatie ook de bodem onder een vervolgbeleid van de gemeente Coevorden en is het voor de bewoners van Lootuinen erg belangrijk om te weten of ze na de experimenteerperiode door kunnen gaan en hoe dan.

3 Wat brengen we met deze evaluatie in beeld?

De evaluatie brengt de door de gemeenteraad aangegeven belangrijkste doelen van een burgerbegroting in beeld en waardeert ze, aangevuld met de doelen van bewoners in de werkgroep burgerbegroting Lootuinen.

Deze doelen zijn vanuit de gemeenteraad:

- 1) dat inwoners vertrouwd worden en gestimuleerd in het bedenken van initiatieven,
- 2) dat de gemeente de inwoner het vertrouwen geeft dat de inwoner in staat is zijn/haar idee uit te voeren,
- 3) dat de gemeente uitstraalt, dat zij zo nodig het idee wil ondersteunen, zonder het over te nemen en faciliteert daar waar nodig. Vanuit de bewoners in de werkgroep burgerbegroting Lootuinen zijn daar aan toegevoegd:
- 4) dat het leidt tot meer onderlinge verbinding in de wijk,
- 5) dat het leidt tot wijkverfraaiing.

De raad heeft gezegd dat burgerbegroting Lootuinen in principe niet beperkt moet worden tot een eenmalig project, maar ook de basis moet zijn voor een breder vervolgbeleid voor participatie in Coevorden.

Dit betekent dat er op 3 niveaus vooruit gekeken moet worden:

- 1- De voortgang in Lootuinen bij het eindigen van de pilot,
- 2- De verbreding naar andere gebieden in Coevorden,
- 3- De verdieping van de pilot van een startmodel met een toegevoegd wijkbudget naar een burgerbegrotingsmodel binnen regulier budget

4 Geschiedenis

Een burgerbegroting in Loozuinen komt voor de eerste keer in beeld in 2020 als de toenmalige wethouder aan 'De Kracht van de Veenkoloniën' vraagt naar de mogelijkheden van een burgerbegroting Loozuinen. In de loop van 2021 is dat steeds meer een onderwerp van gesprek geworden tussen gemeente en het Wijkteam (inwoners, Maatschappelijk Welzijn Coevorden, Domesta, Politie, Gemeente). Het project 'Wat beweegt ouderen?' in Loozuinen (oktober 2020 t/m juli 2022), maakte opnieuw duidelijk dat wijkontwikkelingen pas echt leiden tot verandering als je luistert naar bewoners. Die lijn wilde de gemeente in Loozuinen doorzetten. Daarbij is steun gezocht bij de Bewonersraad van Kracht van de Veenkoloniën, onderdeel van het programma Kans voor de Veenkoloniën. De bewonersraad bood aan de bewoners te ondersteunen bij het proces van toewerken naar meer regie en zeggenschap via het opstellen van een burgerbegroting. Vanaf oktober 2021 zijn zij van de partij in Loozuinen. Eerst nog heel verkennend ("Is een burgerbegroting wat jullie willen of wil je andere manieren?"), later steeds meer gericht op een burgerbegroting. Het scheelde enorm dat de procestrekker van de Kracht van de Veenkoloniën, ook een ervaren bewoner is die zelf een burgerbegroting in Emmen mede heeft vorm gegeven. Zo werd de aanpak van de burgerbegroting van de wijk Emmerhout meer en meer het werkvoorbeeld voor de Werkgroep Burgerbegroting Loozuinen

Een burgerbegroting is een andere manier van samenspel overheid-burger, dat vraagt ook van de gemeente de nodige aanpassingen in het voorbereiden. Daarom zijn er voor het experiment burgerbegroting twee essentiële vormkeuzes gemaakt:

- 1- er wordt gewerkt volgens het 'Deventer model'. Het verschil is dat in een klassieke burgerbegroting de al bestaande geldstromen voor de wijk de basis zijn voor de keuzes van bewoners. Ze krijgen daarmee regie op de keuzes van de bestaande gemeentelijke inzet. In het Deventer model gaat het om extra budget, daarmee hebben inwoners wel regie op dat

budget, niet op de al bestaande financieringsstromen richting de wijk.

- 2- er wordt gekozen voor een groeimodel. *"Bij de start van deze burgerbegroting kiezen we voor een groeimodel. We gaan experimenteren met een vast budget volgens het Deventer model. Er is in deze fase van de burgerbegroting geen sprake van vergaande overdraging van taken. Sommige budgetten kunnen niet verdeeld worden op basis van dorpen of wijken, en is het door wet of regelgeving soms niet mogelijk om budgetten over te dragen. Een belemmering kan ook zijn dat de gemeente te maken heeft met bepaalde verantwoordelijkheden die niet kunnen worden overgedragen. We moeten gaande weg ontdekken op welke manier de burgerbegroting in onze gemeente vorm kan krijgen in de toekomst."*

De gemeenteraad van Coevorden heeft op 20 juni 2023 ingestemd met deze aanpak, voor een experimenteerperiode van 1,5 jaar.

Vanaf dat moment gaat het snel in Loozuinen. Direct na de zomer

worden de

voorbereidende werkzaamheden voor het democratische proces in de wijk gestart, de stappen van een burgerbegroting benoemd en zelfs al de eerste uitnodigingen voor een buurtbijeenkomst opgesteld. De eerste bijeenkomst is 23 november 2023.

5 Werkgroep Burgerbegroting Lootuinen

Bij de start is er een groep samengesteld die het burgerbegroting-proces in de wijk vorm geeft. Zij hebben de vorm van de burgerbegroting samen gekozen, houden de voortgang er in, sporen andere bewoners aan en bevestigen de uitkomsten van de diverse wijkbijeenkomsten.

De werkgroep bestaat uit (dd juli 2024):

Joke Bakker, wijkprocesbegeleider burgerbegroting - Bewonersraad

Kracht van de Veenkoloniën

Hennie Oliekan, bewoner

Roelinka Last-Wilting, bewoner

Andre Strijker, gebiedscoördinator -Gemeente Coevorden

Geert van de Heide, opbouwwerker -Maatschappelijk Welzijn

Coevorden

Patrick Ridderbos, jongerenwerker - -Maatschappelijk Welzijn

Coevorden

Judith van Swambagt, sociaal werker-Maatschappelijk Welzijn
Coevorden

Saphira Laturake , woonconsulent -Domesta

Vacature, projectleider -Gemeente Coevorden

uitvoeren. Gedurende het proces werd ook duidelijk dat deelname aan de Werkgroep namens een initiatief of plan kan bijten met de rol van de werkgroep -een democratisch proces op zetten- . Daarom is besloten dat deelname aan de Werkgroep niet namens een initiatief of plan mag dat ook meedoet aan de burgerbegroting. Iets wat voor veel ingewikkelder is dan het lijkt. Omdat een deel van de bewoners actief is om een plan te willen realiseren. Een ander deel wordt gemotiveerd doordat ze het vooral belangrijk vinden dat bewoners samen actief worden. Inhoudgedreven en procesgedreven.

De rol van de Werkgroep moest ook nog uitgevonden worden. Gedurende het proces kreeg dat steeds meer een eigen gezicht. De Werkgroep gaat over het uitlijnen van het

democratische proces van de burgerbegroting, de organisatie van alle bijeenkomsten, het uitnodigen van bewoners en andere partijen, ondersteuning bieden aan bewoners die een plan kunnen gaan

6 De burgerbegroting in de wijk

6.1 De stappen van het proces van burgerbegroting in de wijk

De Werkgroep Burgerbegroting Lootuinen heeft in de loop van het eerste werkjaar gekozen voor de volgende stappen.

1 Doel: uitgangspunten burgerbegroting bepalen.

Met de Werkgroep Burgerbegroting Lootuinen zijn principes afgesproken over de burgerbegroting. Er zijn werkafspraken gemaakt, taken en ook bevoegdheden verdeeld, afspraken over hoe te communiceren.

Er is een stappenplan gemaakt hoe te komen van een open vraag aan de wijk ("Waar moeten we samen in investeren in Lootuinen?") naar een concreet resultaat ("Dit zijn de projecten die de bewoners van Lootuinen willen gaan realiseren").

2 Doel: Het inventariseren van belangrijke thema's in de wijk.

Aanpak: Starten met het inhoudelijk agenderen van de

burgerbegroting in de wijk. Er is al veel bekend over Lootuinen, mn. door de wijkdagen wist de Werkgroep welke lastige zaken en positieve energie er in de wijk lagen. Dit maakte dat voor een

eerste thema-indeling is ingespeeld op de kennis van de wijkdagen en

het rapport 'Wat beweegt Lootuinen'. Dit leverde zes thema's op: Sport en Spel, Zorg, Ontmoeten/ Sociaal, Cultuur en Samen Zijn, Natuur en Groen, Aantrekkelijk Wonen.

Op de eerste wijkbijeenkomst (23 november) zijn deze geïntroduceerd en bij alle thema's zijn 8-12 voorbeelden van projecten en initiatieven genoemd om meer gevoel bij de reikwijdte van dat thema te hebben. Bewoners op de bijeenkomst konden de vier belangrijkste thema's kiezen, in de wetenschap dat dat de thema's zijn waar later in het proces in geïnvesteerd gaat worden. Uiteindelijk werd gekozen voor de volgorde: Natuur en Groen, Aantrekkelijk Wonen, Sport en Spel, Cultuur en Samen Zijn.

3 Doel: Bewoners het budget laten verdelen over de gekozen thema's, aan de hand van een onderling gesprek.

Aanpak: In deze fase gingen buurtbewoners samen in gesprek over de thema's uit stap 2, en verdeelden het budget hierover. Deze bijeenkomst was op 25 januari. Alle aanwezige bewoners kregen hiervoor een beperkt aantal munten, die konden ze alleen inzetten als ze ook tot overeenstemming ("een deal maken") kwamen met andere bewoners die aan hun tafel zaten. Dit proces van er samen uit komen, werd begeleid door bewoners uit de Werkgroep Burgerbegroting Lootuinen.

Hiermee ontvingen de vier belangrijkste thema's uit fase 1 een financiële prioritering vanuit de wijk. Daarmee kiezen bewoners dus (nog) niet op projecten maar op 'wijkurgentie'. De uitkomst: Natuur en Groen €26.600, Sport en Spel €12.600, Aantrekkelijk Wonen € 5400, Cultuur en Samen Zijn € 3400.

Tegelijkertijd was deze bijeenkomst de oproep aan bewoners om met wijkideeën te komen die passen binnen de thema's.

4 Doel: Eerste ideeën bewoners delen met elkaar, eventuele samenwerkingen mogelijk maken.

Aanpak: Op 26 maart was er een derde bijeenkomst waarin de basisideeën van bewoners centraal stonden. Niet om er keuzes in te maken, maar om elkaar te informeren welke bewoners en welke ideeën 'in competitie' zouden gaan. En eens te peilen hoe mensen in de wijk dachten over het idee. Verder gaf het de idee-indieners de mogelijkheid om mogelijk 'bondjes' te sluiten met andere idee-indieners. Of.... juist niet.

Op de avond zijn de ideeën gepresenteerd, is er vrij over gebrainstormd en zijn ook nogmaals de vervolgstappen, inclusief timing, uitgelegd.

5 Doel: Het selecteren van de populairste ideeën voor de wijk.

Aanpak: Bewoners mochten vervolgens, op 4 juli 2024, stemmen op de ideeën. Na de deadline voor indiening (20 juni) bleven er drie ideeën over, die samen aanspraak maakten op de budgetten per thema. De Werkgroep Burgerbegroting heeft niet voor 'the winner takes all-aanpak' gekozen, maar vond dat alle ideeën een evenredig deel van het budget konden verdienen, passend bij de voorkeuren van de bewoners.

De idee-indieners bepaalden zelf onder welk thema zij hun idee vonden passen.

De bijeenkomst begon met een pitch van de idee-indieners, waarbij de Werkgroep Burgerbegroting al had aangegeven dat het aanvankelijke idee tot een basisplan moest zijn omgevormd en ze ook een antwoord

moesten hebben op de volgende zaken: wat is het plan, wat wil de idee-indiener er mee bereiken, wat is het voordeel voor bewoners Lootuinen, met wie voert idee-indiener plan uit, wat kost het plan, hoe wordt eventueel beheer geregeld en wat is de ondersteuningsbehoefte.

Deze pitches leverden soms applaus op in de zaal, soms stevige discussies. Uiteindelijk konden alle aanwezige bewoners van Lootuinen stemmen met stembriefjes en een telcommissie telde alles op: Plan Bloemenweide €16700,-, Plan Hondenspeelplek €9880,-, Plan Ontmoetingsplek Jongeren €5000,-. Hondenspeelplek en Bloemenweide waren elkaars 'concurrenten' binnen het thema Natuur en Groen en hebben zo het budget verdeeld gekregen. De Ontmoetingsplek was het enigste plan in thema Sport en Spel maar hadden aan een budget van €5000,- voldoende om hun plan te realiseren.

Dit betekent dat de wijk €31580 heeft vrijgemaakt voor deze drie plannen. En er nog een vervolgbudget ligt van €18420,-. De Werkgroep Burgerbegroting heeft besloten ook dat budget weer in te gaan zetten voor wijkideeën in Lootuinen. Dat kunnen aanvullende ideeën zijn op de bestaande plannen, kunnen ook nieuwe ideeën zijn.

6 Doel: De winnende plannen tot uitvoering brengen.

Aanpak: Twee weken na de keuzebijeenkomst heeft de Werkgroep de plannenmakers uitgenodigd voor een vervolg. Deels met de bedoeling om te kijken in hoeverre er samengewerkt kan worden tussen plannenmakers, die tot voor twee weken terug nog elkaars concurrenten waren ("Kunnen we niet één grasmaaier kopen en het er samen mee doen?"). En deels met de bedoeling om praktische afspraken te maken, bijvoorbeeld met de gemeente die in de uitvoering een samenwerkingspartner wordt. Verder is er gekeken naar aanvullende fondsen die mogelijk gelden voor de plannen. Op deze manier zijn de actieve bewoners al in de zomervakantie gestart met hun plannen verder concreet te maken.

Op deze manier is het democratisch afwegingsproces in Lootuinen in acht maanden doorlopen. Vanaf dit moment zijn de plannen burgerinitiatieven geworden, die samen met de gemeente als steun, werkelijkheid kunnen worden.

6.2 Wat vinden we er van?

Een burgerbegroting werkt naar twee kanten: bijdragen vanuit de institutionele wereld (systeemwereld) en veranderingen in en vanuit de buurt (leefwereld). Het proces wat de Werkgroep heeft uitgevoerd is volledig gericht op en met de buurt.

6.3 Introductie

Het idee van de burgerbegroting kent een onrustige aanloop met een aankondiging van de toenmalige wethouder in 2020. Toen heeft het een tijdje stil gelegen. Met nieuwe wethouders en nieuwe partners aan tafel wisten weinigen welke weg ingeslagen zou worden. Dus enig wantrouwen was er wel.

Ook een introductie van de plussen en minnen van een burgerbegroting was beperkt, en de vele varianten die er zijn op een burgerbegroting zijn niet de revue gepasseerd. Met het succesvolle voorbeeld uit Emmen als nabije inspiratie, is de burgerbegroting Emmerhout steeds hét voorbeeld gebleven voor de trekkers in de Werkgroep. Een iets bredere verkenning van burgerbegrotingen had de hele Werkgroep meer grip kunnen geven op wat een burgerbegroting is, en grip op de keuzes die gemaakt kunnen worden in het proces en daarmee wellicht ook wat rust. Want er was regelmatig onzekerheid bij de te nemen stappen in het proces, waarbij wel terug gevallen kon worden op de ervaring van de wijkprocesbegeleider.

Een andere winst die in de introductie geboekt had kunnen worden is het kortst samen te vatten als: meer logistieke ondersteuning. Alle stappen in dit proces zijn gefinancierd met geld van elders, omdat de burgerbegroting Lootuinen geen werkbudget kende. Per keer en per moment werd er gekeken naar een manier van financieren, soms kon

er meegelift worden met andere projecten, soms kon er geld uit het budget van het wijkteam ingezet worden, maar telkens was het zoeken naar de goedkoopste oplossing. Dat heeft de kwaliteit van dit burgerbegrotingproces tekort gedaan. Illustratief is het aanschaffen van een eenvoudige kleuren inktprinter om de 600 uitnodigingen voor de diverse wijkbijeenkomsten te kunnen printen...

De stappen van het burgerbegrotingproces Lootuinen zijn gebaseerd op die van het proces Emmerhout, en die, op haar beurt, is gebaseerd op de burgerbegroting Antwerpen. Deze stappen zijn min of meer de standaard van een burgerbegrotingproces geworden. Wel kenmerkend is de toevoeging van stap 4, een goede keuze omdat hiermee de idee-indieners elkaar al leren kennen, en eventueel al de samenwerking op kunnen zoeken. Dat kan strategisch voor de idee-indieners ook slim zijn, stel je namelijk voor dat ze van twee ideeën, één idee kunnen maken en dus niet meer hoeven te battelen voor het budget. In de praktijk gebeurde dat toen niet, want concurrenten. Maar na de keuzebijeenkomsten was het makkelijker om alsnog met elkaar te overleggen en hadden ze ook al nagedacht hoe elkaar te helpen. Bv door toch niet op zelfde stuk grond de Hondenspeelplek en de Bloemenweide te doen, en samen gereedschap regelen.

Kijkend naar de indeling van democratische waarden, kunnen we zeggen dat het burgerbegrotingproces Lootuinen aan alle kanten aan de democratische waarden heeft voldaan. Het was een eerlijk proces waarbij alle wijkbewoners, drie keer zijn uitgenodigd om vitale keuzes te maken.

Democratische waarden

- **Burgerschap:** betrokkenheid, verantwoordelijkheid, initiatief en burgermacht
- **Macht:** agendavorming, doorwerking, invloed en tegenmacht
- **Inclusie:** selectie en diversiteit
- **Deliberatie:** dialoog, discussie, debat en uitwisseling van argumenten
- **Transparantie:** inzicht in het proces, informatie- en geldstromen
- **Efficiëntie:** zuinig met belastinggeld en met tijd van burgers en ambtenaren
- **Proportionaliteit:** streven naar de kleinst mogelijke interventie van instituties
- **Vrijheid van meningsuiting:** communicatievormen en –mores, pers en belangen zonder stem
- **Legitimiteit:** steun voor de uitkomst, voor het proces en voor machtstructuren.

Marije van der Berg, 2016

6.4 Bereik en meedoen

Bij de gemeenteraadsverkiezingen 2022 had stembureau Ravelijn een opkomst van 20%. Precies 197 stemmen. De gemeente Coevorden scoort een opkomst van 52%. Dat geeft wel aan dat er hard gewerkt moet worden om de stem van de inwoners van Lootuinen weer een volwaardige plek te kunnen geven in dit soort publieke processen. Dat er bij elke bewonersbijeenkomst van de burgerbegroting toch 40 mensen in de zaal zitten (en niet steeds dezelfde gezichten) toont aan dat de burgerbegroting interesse opwekt in de wijk. En dat daar relatief

veel jongeren bij zitten, die zelfs hun eigen bijdrage aan ideeën aanleverden, toont hetzelfde aan.

Deels was de opstelling van de bewoners nieuwsgierigheid, deels betrokkenheid bij de wijk, deels om een plan voor de wijk meer kans te geven. Maar er was ook deze wat oudere mevrouw: "Ik ben hier al zo vaak langs gelopen, en denk dan moet er eens naar binnen. Deze bijeenkomst was goede aanleiding om naar binnen te gaan". En... beviel het. Komt U terug? Ja, vind het prachtig. Kom vaker."

De deelnamecijfers zijn onvergelijkbaar met de cijfers uit steden als Antwerpen of Maastricht. Maar toch, een exercitie: de wijk in Antwerpen kent 200.000 inwoners. Daar doen jaarlijks 8000 mensen mee aan de burgerbegroting, veel massa, veel dynamiek, veel aandacht. Het is 4% van de bevolking. In Lootuinen gaat het om 60 verschillende mensen die meedoen, van rond de 1250 inwoners, is 5% van de bevolking.

We moeten uitkijken met het beoordelen van een burgerbegroting-proces op deze cijfers, omdat ze niks zeggen over vitaliteit en de democratische

kracht van de wijk. Maar mooi materiaal is het wel, temeer omdat de wervings,-en informatiecampagne voor de burgerbegroting onvergelijkbaar is met andere burgerbegrotingen. Er was geen communicatiesteun, en zo goed als geen communicatiemateriaal (een geprinte flyer en A3 vellen bij de ingang wijk). Achteraf leek de meest succesvolle strategie, de uitnodigingen in de diverse buurtapps.

De gesprekken die bewoners voerden over de te maken keuzes kenmerkten zich de eerste wijkbijeenkomst van thema's kiezen, door 'gemoedelijkheid'. De bewoners waren er snel uit, geen heftige gesprekken en velen bleven ook lang nababbelen over de wijk. De tweede bijeenkomst werd al wat spannender, want het geld kon worden verdeeld. Ook deze gesprekken verliepen vlot, wel meer dynamiek en volume, maar uiteindelijk kwamen alle bewoners, aan alle tafels in De Ravelijn er uit. Ook al omdat collega-bewoners uit de Werkgroep de tafelgesprekken leiden.

De laatste bijeenkomst was steviger, toen moest het geld worden ingezet op de drie plannen. Bewoners wilden alle voors en tegens van de plannen weten, gingen regelmatig met elkaar in discussie, vonden soms dat er aanvullingen moesten komen op de plannen, en bleven kritisch op de haalbaarheid. Maar opnieuw kwamen alle bewoners er samen uit, en verdeelden het geld. En eindigden met een groot applaus voor de plannenmakers van de Bloemenweide, de Hondenspeelplek en de jongeren van de Jongerenontmoetingsplek. Hier daverde en knalde het dus meer, en was er sprake van echte wijkdemocratie, met verschillende perspectieven en ook verschillende belangen, maar steeds met de bedoeling om er uit te komen. Want dat is het voordeel van een burgerbegroting, de verantwoordelijkheid om keuzes te maken ligt bij de buurt en dat beseft iedereen.

Alle bijeenkomsten kenden een prettige verzorging van kleine hapjes, de kookgroep van het Ravelijn heeft in de aanloop meegeholpen met eten, de tafels waren versierd met speciale ballonbloemen gemaakt door een actieve buurtbewoonster en het werkmateriaal (keuzeborden, afweginglijsten,...) was aanwezig. Alleen het laatste was zeer pover. Zeker in vergelijking met alle andere burgerbegroting in Nederland was het behelpen. Bewoners die al zoveel moeite moeten doen om hun stem te laten meetellen, zouden uitnodigender en vooral volwaardiger werkmateriaal moeten hebben. Een mooie zaalaankleding die nieuwsgierigheid en trots opwekt. Dit komt zeker door het No-Budget programma, maar met wat externe creatieve steun van partners als de gemeente, of Domesta had het allemaal beter smoel kunnen hebben.

6.5 Het gaat om de plannen

Regelmatig zeiden de bewoners in de Werkgroep: "Ja, jullie vinden vooral dat democratische proces zo interessant, maar wij willen dat er plannen uitkomen en we er dan wat mee kunnen doen in de wijk." Bij een burgerbegroting gaat het niet om een beoordeling door externe organisaties van de plannen, omdat de gezamenlijke buurtbewoners dat doen en zelf bepalen wat goed en minder goed is.

Wat opvalt in Lootuinen is dat de plannen niet gaan over kleine dingen, hoe relevant ook. Het gaat niet over de prullenbak die vervangen moet worden, het bankje wat steeds meer verloederd, of een volgend AED-apparaat aan de muur. Alle drie bewonersideeën zijn echte plannen, die vragen om een planorganisatie.

Waar bewoners op een ondernemende manier mee aan de slag moeten. En waarbij alle plannenmakers ook voldoende man-/vrouwschappen hebben gemobiliseerd die dat met hun samen gaan doen.

Daarmee is er ook een slag gemaakt in de rol van de inwoner. In plaats van een klant met vragen aan de gemeente, zijn deze bewoners nu producent van buurtoplossingen geworden. In plaats van reactief en de bal neerleggen bij de gemeente, zijn ze pro-actief. Misschien is deze cultuurverandering wel de eerste, grootste winst van deze burgerbegroting Lootuinen.

6.6 De Werkgroep

De Werkgroep heeft werkende weg de processtappen steeds gezet en ook de bijeenkomsten voorbereid en de communicatie met de wijk onderhouden. Zoals eerder gezegd kan hier meer winst geboekt worden door ook werkbudget vrij te maken en een ondersteunend werkapparaat. Ter vergelijking: de burgerbegroting Eindhoven, ook met een wijkbudget van €50.000, kent een projectteam van acht gemeenteprofessionals. Ook al omdat er heel gericht geïnvesteerd is in het stadsbreed leren van dit burgerbegrotingproces. Het werkbudget in Eindhoven is €37000,-

Voorbeeld Eindhoven: Het team bestond uit een mix van ambtenaren van Gemeente Eindhoven en externe specialisten

- Strategisch Adviseur, Gemeente Eindhoven
- Gebiedsanalisten, Gemeente Eindhoven
- Gebiedscoördinator, Gemeente Eindhoven
- Specialist gebiedsgericht werken, Gemeente Eindhoven
- Projectleider, extern
- Communicatieadviseur, extern
- Burgerbegrotingsspecialist, extern
- Social Designers

Alle projectteam leden werkten deeltijd (enkele uren per week) en de meerderheid was ook voor andere projecten werkzaam in dezelfde buurt

Dit lijkt onvergelijkbaar met Lootuinen, maar het geeft wel aan dat een burgerbegroting meer is dan een budget vrij maken en dan loslaten in de wijk. Zeker als je wilt werken aan nieuwe democratische verhoudingen burger-overheid. Dat laatste kwam in het besluit van de raad van Coevorden expliciet naar voren.

De Werkgroep Burgerbegroting Lootuinen was min of meer gedwongen om bij elke beslissing noodoplossingen te bedenken en dat hebben ze goed en soms heel goed gedaan. Maar zowel de Werkgroep als de wijk hebben meer organisatieondersteuning verdiend.

Opvallend in de Werkgroep Burgerbegroting is dat er op de gebiedscoördinator na, geen mensen van de gemeente in zitten. Het

leren van het nieuwe samenwerken veronderstelt ook deelname van het ambtelijk apparaat en de politiek. Bijvoorbeeld in Groningen (Hoogkerk), of Heeten zitten ook raadsleden in de Werkgroep om zo elkaar bij de les te houden en te zorgen dat bewoners en overheid elkaar niet kwijt raken. En omdat partijen het zien als gedeelde verantwoordelijkheid om samen experimenteel te werken aan democratische vernieuwing.

7 De doelen

7.1 Vijf doelen

De burgerbegroting Looituinen kent bij de start vijf doelen (drie vanuit de gemeente, twee vanuit de bewoners)

- 1) dat inwoners vertrouwd worden en gestimuleerd in het bedenken van initiatieven,
- 2) dat de gemeente de inwoner het vertrouwen geeft dat de inwoner in staat is zijn/haar idee uit te voeren,
- 3) dat de gemeente uitstraalt, dat zij zo nodig het idee wil ondersteunen, zonder het over te nemen en faciliteert daar waar nodig,
- 4) dat het leidt tot meer onderlinge verbinding in de wijk,
- 5) dat het leidt tot wijkverfraaiing.

6) En in het verlengde van burgerbegroting Looituinen ook het bredere doel om de pilot te zien als een lerende opstap voor een vervolgbeleid voor participatie in Coevorden.

7.2 Initiatieven van bewoners

In Looituinen zijn in een paar maanden tijd drie bewonersplannen ontstaan. Niet alleen als een idee, maar als plan. Allemaal geïnitieerd en in planvorm gegoten door bewoners. Het geeft aan dat er een groep bewoners is die initiatieven heeft, die maatschappelijke inzet wil plegen, die in staat zijn iets van de grond te krijgen. En blijkbaar was het perspectief van een

burgerbegroting daarvoor uitnodigend genoeg.

De Werkgroep heeft in deze eerste ronde geen extra inspanningen geleverd om bewoners aan te sporen, omdat ook voor de Werkgroep geldt dat het een groeimodel is. Werken aan groei van vertrouwen in de wijk, dat inzet loont. Met deze drie plannen is er bewijs dat het kan in Looituinen.

7.3 Gemeente als ondersteuner

De gemeente heeft vooraf haar vertrouwen uitgesproken door vrij budget beschikbaar te zetten. Hiermee vertrouwt ze op de kracht van de bewoners om met ideeën te komen, maar ook op hun kracht om dat democratisch af te wegen, met alle checks and balances vanuit de wijk.

Gedurende het proces tot nu toe, had de gemeente op drie manieren een merkbare plek in het proces:

- 1 in de aanloop naar de burgerbegroting is er hard samengewerkt door de projectleidster om een (raads)voorstel te maken. Met de komst van de burgerbegroting vertrok de projectleidster burgerbegroting en is deze functie nooit meer opgevuld,
- 2 tijdens het proces is de vacante plek van de projectleidster gemerkt, doordat er geen aanhaking was van mensen bij de gemeente die bezig zijn met participatie, transitieprocessen, nieuw besturen, financiën of communicatie. Voor een deel heeft dat een beperkt effect op Looituinen, wel op de leerwinst van dit proces binnen de gemeente. Het missen van participatie-expertise en communicatie-expertise heeft wel weerslag op de kansen van de wijk gehad. Het proces had meer kwaliteit kunnen hebben (dialoog organiseren, bijeenkomsten ontwerpen), en hoger bereik (volwaardige communicatie). Het meest merkbaar werd het missen van de gemeentelijke aanhaking bij de wrijving rond voorfinanciering van de jongerenplek, omdat deze groep jongeren geen €5000 kan voorschieten en de gemeente alleen met bonnetjes achteraf wil werken. Ook mochten jongeren niet hun materiaal tweede hands kopen omdat de gemeente alleen nieuwe inkoop vergoed. Inmiddels worden er achteraf gesprekken gevoerd over deze schurende voorbeelden,
- 3 tijdens het proces was de Gebiedscoördinator van de gemeente telkens aanwezig en had zeker een vertrouwenwekkende rol. Door er

Twee andere professionele partijen hebben ook een voorname rol gespeeld in de ondersteuning: Domesta en MWC. Domesta vooral als deelnemer in de Werkgroep. MWC als creatief meedenker in de Werkgroep, maar ook tijdens de diverse stappen in de wijk, zoals het aanspreken van bewoners, jongeren er bij betrekken, groepen in de wijk uitnodigen om "toch eens mee te doen". Aannemelijk is dat het idee van de jongeren niet van de grond was gekomen als MWC geen brainstormsessies had georganiseerd.

[illegible]

tot kwaliteitsverlies en soms fricties.

15

Bewoners in de Werkgroep gaven aan dat meer verbinding in de wijk, voor hun ook een doel is.

7.5 Wijkverfraaiing

De jongerenontmoetingsruimte in De Ravelijn zal aan de buitenkant misschien het minst zichtbaar zijn. Maar is waarschijnlijk wel het eerste klaar. In de zomervakantie heeft een kernteam van 9 jongeren hard doorgewerkt. De toekomstige Bloemenweide ("een explosie van bloemen") en de Hondenspeelplek worden de meer zichtbare fraaie locaties in Looituinen.

7.6 Verbreding burgerbegroting/participatie

Dit is het brede doel wat tijdens de experimenteerperiode het minst in gang is gezet. De vacante plek van de projectleider is daar debet aan. Daarmee was het proces operationeel onthoofd. In feite kende dit experiment geen proceseigenaar, en heeft de Werkgroep Burgerbegroting Lootuinen deze taak min of meer overgenomen. Met de huidige ervaringen is er wel veel over de verbreding te zeggen, dat zullen we bij de aanbevelingen doen.

8 Wat werkt (werkzame stoffen)

Er waren genoeg oneffenheden en tekorten in het burgerbegrotingproces in Lootuinen, maar wat zorgde dat het wel werkte? Vijf werkzame stoffen:

- **Burgerbegroting als proces.**
Het totale model burgerbegroting werkt. Dat wil zeggen de ruimte om vooraf budget onder regie van de wijk te brengen geeft bewoners zowel vertrouwen als verantwoordelijkheid. De systematische manier waarop het afwegingsproces in de wijk werd uitgevoerd, met al haar stappen zorgde er voor dat er tempo in het proces zat, en tegelijkertijd waarborgen de stappen het democratische gehalte van de burgerbegroting Lootuinen.
- **Werkgroep met bewoners en partners.**
De samenwerking in een Werkgroep met bewoners en instanties is het platform waar de voortgang wordt besproken en besloten. Maar ook de praktijklessen (reflectief) worden geleerd, en waar de signalen uit de buurt tijdig in beeld komen. Het heeft ook een vertaalfunctie: is dit duidelijk voor ons, maar ook voor de buurt?
- **Constructieve werkhouding.**
Dit begrip is moeilijk te vangen onder een model, het is een werkcultuur die zich zowel in de Werkgroep, maar ook onder deelnemers van buurtbijeenkomsten en de plannenmakers manifesteert. Ieder beseft dat dit een experiment is zonder pasklare antwoorden. En dat er weinig toegang tot ondersteuning (financieel, logistiek, kennis) was. De brede groep 'burgerbegrotingers' voelde zich betrokken en verantwoordelijk genoeg om mee te denken en oplossingen te bedenken. Dat gaat van het ophangen van affiches tot het opnieuw ter discussie stellen van de keuzecriteria. Het komt vooral omdat het eigenaarschap voor het proces in de wijk, is opgepakt door bewoners en wijkprofessionals (mn. de Werkgroep).

- **'Relatie'-communicatie (app groep, jongerenwerkers, burens).**
Er is veel gezegd over de kwaliteit van de communicatie richting de wijk. Wat opvalt is dat de meeste deelname voortkomt uit contacten die er al zijn. Peer-to-Peercommunicatie, in vaktermen. Dus de bewoners die elkaar kennen via de buurtapp en elkaar aanspreken, bewoners uit de Werkgroep die het woord burgerbegroting eens op straat laten vallen, jongerenwerkers die het zelf inbrengen bij jongeren uit Lootuinen. Op de laatste buurtbijeenkomst (50 aanwezigen) viel het de Werkgroepleden op dat bijna alle bewoners, zich op deze wijze hebben laten uitnodigen. Dit pleit voor een communicatiestrategie vanuit de kleine relaties van de wijk.
- **Wijkprocesbegeleidster in de wijk.**
Het democratische afwegingsproces is nieuw en moet vorm krijgen, dat vraagt kennis en leiding. Zowel bij wijkinstanties als bewoners. En ook de Werkgroep vraagt begeleiding in de stappen die ze wil zetten. De wijkprocesbegeleidster zorgde met haar ervaring en kennis voor houvast en tegelijkertijd bewaakte ze dat de voortgang wel gaat volgens burgerbegrotingprincipes.

9 Aanbevelingen

9.1 Drie vervolgwegen

De voortgang van de burgerbegroting in Coevorden speelt zich op drie niveau's af:

- 1- De voortgang in Loothuinen na het afronden van de pilot,
- 2- De verbreding naar andere gebieden in Coevorden,
- 3- De verdieping van de pilot van een startmodel met een wijkbudget naar een burgerbegrotingsmodel binnen regulier budget

9.2 Loothuinen

De wijk heeft bewezen haar initiatiefrijke en democratische rol te kunnen pakken. Er is inhoudelijk geen enkele reden het proces van burgerbegroting Loothuinen na één ronde te beëindigen. Vanuit deze eerste ronde is de wijk zuinig geweest en heeft nog €18.420 inzetbaar voor bewonersinitiatieven. Dat mag ze, volgens de pilotspelregels, eenmalig meenemen naar een volgende ronde.

Maar daarmee wordt het proces van wijkdemocratie in de wijk niet echt vervolgd, terwijl er juist nu een vertrouwenwekkende bodem is gelegd.

1 Gebruik de komende periode (2025) om de bestaande geldstromen vanuit de gemeente voor Loothuinen inzichtelijk te maken. Ervaring leert dat dat een complexe en soms langdurende opdracht is. Maar het is te doen. Zie dit 'zichtbaar maken van geldstromen' ook weer als een pilot, scherm het af voor Loothuinen en ga er pragmatisch mee om. Kern van deze pilot is om instrumentaria te ontwikkelen die geldstromen inzichtelijk kunnen maken op de schaal van de wijk of

dorp. En beoordeel deze geldstromen op de mate waarop de bewoners en gemeente ze onder wijkregie willen brengen (bv. in de gradaties: regie wijk – onder voorwaarden onder regie wijk – beperkte regie wijk – geen regie wijk). Maak ze ter zijner tijd zichtbaar als beïnvloedbaar budget voor de wijk.

- 2 Zoek een vereenvoudigde manier van burgerbegroting Loothuinen voor de resterende €18.420 uit het bestaande budget. Bv alleen stap 3, 4, 5.
- 3 Handhaaf de wijkprocesbegeleidster om dit proces in de wijk te begeleiden. Maak voldoende werkbudget vrij voor de Werkgroep en wijkprocesbegeleidster.
- 4 Vervul de vacature van de gemeentelijk projectleider burgerbegroting in de Werkgroep, zodat ook de lerende samenwerking met de gemeente, en binnen de gemeente, van de grond kan komen.

Zodat er in 2025/26 de volgende processen in Loothuinen naast elkaar plaatsvinden:

- 1 Realisatie van drie bewonersplannen uit de burgerbegrotingronde 2023/24,
- 2 Bestaande geldstromen gemeente tav Loothuinen zichtbaar maken,
- 3 Vereenvoudigde burgerbegroting voor resterende €18.420 van bestaand budget.

Voordeel van deze vervolgaanpak is dat het niet heel veel geld hoeft te kosten, want er wordt geen nieuw extra budget vrij gemaakt, maar bestaande geldstromen worden gewaardeerd op mate van 'onder regie wijk'. Daar komt bij dat deze manier van plannen ontwikkelen, vele malen voordeliger is. Een impactanalyse van de gemeente Groningen (2023) laat zien dat elke euro een rendement haalt van €3,60.¹ Een Rotterdams onderzoek gericht op één initiatief komt uit op € 6,90.²

¹ Impactanalyse en adviesrapport wijkbedrijven en maatschappelijke initiatieven – Floor Koops-Munneke, juli 2023

² Voorbij de pioniersfase, Leeszaal West – Joke van der Zwaard, Maurice Specht, Kees Fortuin, Harrie Vendeloo, Karlijn Schipper en Theo van Wieringen, 2018

9.3 Andere gebieden in de gemeente Coevorden

Als instrument voor bewonersinitiatieven en wijkdemocratie werkt burgerbegroting in Loozuinen. Het proces is bruikbaar naar andere gebieden. En met de aanvullende lessen van Loozuinen is er voldoende basis voor wijken of dorpen die dit ook willen. Toch stellen we voor dit niet te doen, omdat je daarmee weer kiest voor het 'Deventer model' van extra budget, terwijl een burgerbegroting uitgaat van het buurtgewijs beïnvloeden van bestaande geldstromen.

- 5 Dan is het waardevoller om het voorgestelde onderzoek naar inzichtelijkheid bestaande geldstromen in Loozuinen af te wachten. Of, dat de gemeente Coevorden zo'n inzichtelijkheidsonderzoek ook doet voor bv twee of meerdere dorpen/wijken.
- 6 Met het kiezen van burgerbegroting als breder bruikbaar participatie-instrument in dorpen en wijken, moeten er ook mensen binnen de gemeente, voor dit soort participatieprocessen, vrij gemaakt worden.

9.4 Doorgroei van 'Deventer model' (startmodel) naar model burgerbegroting

In voorgaande aanbevelingen is al aangegeven dat de doorgroei heel goed kan met Loozuinen als basis en eventueel één of twee andere wijken of dorpen. Mits de geldstromen inzichtelijk en beïnvloedbaar gemaakt worden.

10 Samenvatting evaluatie

- 1 De doelen die de raad heeft gesteld aan een Burgerbegroting in Lootuinen zijn behaald. Het heeft inwoners gestimuleerd tot meer initiatieven, het vertrouwen vanuit de gemeente met betrekking tot de uitvoering van de bewonersplannen is groot, en er is sprake van actieve ondersteuning op de planuitvoering, door de gemeente.
- 2 Van de aanvullende doelen van bewoners (meer sociale binding en wijkverfraaiing) is de sociale binding versterkt en de wijkverfraaiing moet nog blijken door de uitvoering.
- 3 De wijk heeft in een democratisch proces haar budget verdeelt over de urgente thema's van Lootuinen, daarna drie bewonersplannen gekozen voor realisering: een Bloemenweide, een Ontmoetingsplaats voor Jongeren, een Hondenspeelplek. Daarbij heeft de wijk 1/3 van het budget overgehouden voor toekomstige initiatieven.
- 4 Centrale motor is de Werkgroep Burgerbegroting Lootuinen, zij bedenkt en organiseert alle stappen in het proces.
- 5 Het burgerbegrotingproces in Lootuinen is naar voldoening verlopen, en voldoet ook aan alle democratische waarden, maar had kwalitatief aanmerkelijk beter gekund als de Werkgroep ook werkkapitaal had gehad en meer van de kennis van de gemeente, of andere partijen, had kunnen profiteren.
- 6 Het meest effectief werkend tot meer bewonersdeelname is de kleinschalige kennis van bewonersnetwerken en uitnodigende actie van andere bewoners en wijkwerkers.
- 7 De burgerbegroting heeft zich vooral afgespeeld in de wijk, tussen bewoners en niet als project in de relatie gemeente-bewoners waarbij het leren van nieuwe, wederzijdse samenwerkingen centraal stonden. Het ontbreken van een projectleider heeft er toe geleid dat dit deel van samenwerken in een participatief proces is achter gebleven.
- 8 In de aanbeveling staat om het experiment het komende jaar door te zetten in Lootuinen, door bestaande geldstromen beïnvloedbaar te maken voor de wijk. Dit vraagt nog voorbereidingsinzet, en tijd. De uitkomsten kunnen daarna ook bruikbaar zijn voor meerdere gebieden in de gemeente.

11 Leerpunten

In de toekomstige periode (2025/2026) van het experiment zijn er, vanuit deze evaluatie, een aantal nadrukkelijke leerpunten voor de doorontwikkeling van de Burgerbegroting Lootuinen.

- Procesregie vorm geven vanuit de gemeente
- Werkbudget vrij maken
- Samenwerkingsproces Buurt – Gemeente (incl. ondersteuning bij communicatie, buurtgesprekken, delen van vakdeskundigheid bij de uitvoeringsplannen,...)
- Het intern doorleren van dit vernieuwingsproces, binnen Gemeente van de grond trekken
- Zichtbaar maken van bestaande geldstromen tbv beïnvloeding bewoners
- Rol raad(sleden) dichterbij experiment brengen
- Rol en deelname bewoners in Werkgroep Burgerbegroting verstevigen

De Werkgroep Burgerbegroting heeft de eerste tekst van de evaluatie op 24 september besproken.

De werkgroep noemt de evaluatie "een goeie beschouwing", "is herkenbaar", "wij wisten van te voren als bewoners ook niet waar we in stapten. Wat wel en niet gewoon was". En "Vanuit een zeer verhelderd perspectief wordt erin gezoomd op het proces met alle voor en tegens. Een mooie evaluatie."

De werkgroep hoopt dat de samenwerking met de gemeente nu "meer samen" verloopt, ook omdat de eerste gekozen initiatieven begonnen zijn met de praktische uitvoering van hun plannen.

De werkgroep wijst er op dat er voor het vervolg wel een budget is voor burgerbegrotingplannen, maar geen werkbudget om het burgerbegrotingproces te organiseren, omdat ook de pot voor het wijkbudget leeg is.

Joop Hofman (evaluator) is expert burgerbegroting. Hij heeft in opdracht van de Rijksoverheid er meerdere boeken over geschreven. En was op verschillende manieren betrokken bij de burgerbegrotingen van Antwerpen, Oldebroek, Emmen, Cuijk, Oss, Rotterdam Delfshaven, Maastricht, Amsterdam-Oost, Groningen (Hoogkerk, Oosterparkwijk). Tijdens het proces van burgerbegroting Lootuinen was hij aanwezig bij de bijeenkomsten van de Werkgroep Burgerbegroting Lootuinen en de bijeenkomsten in de wijk.